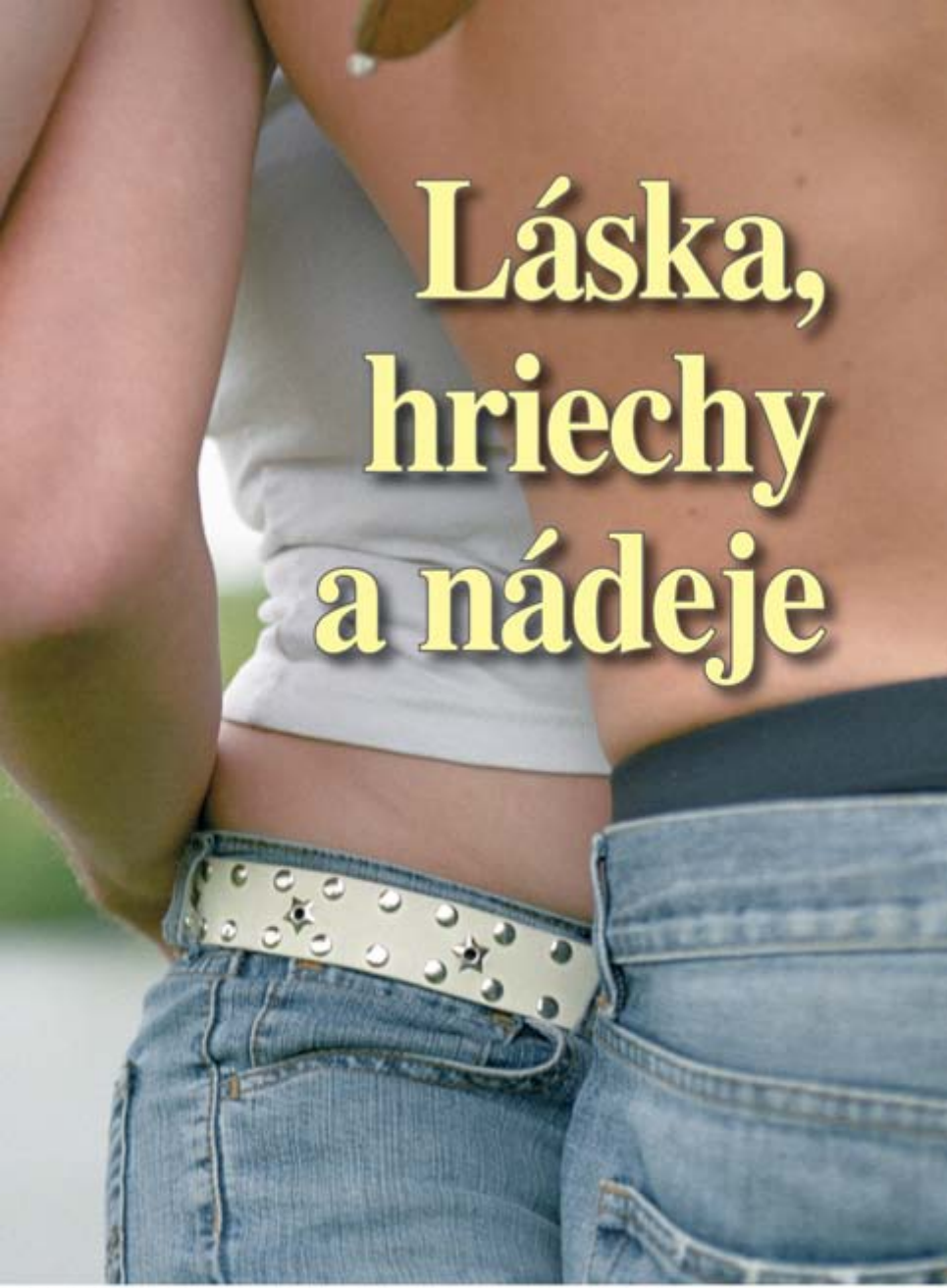

Láska, hriechy a nádeje

MOTÝL

Jana Chmelová

Jana Chmelová

Láska, hriechy a nádeje

VYDAVATELSTVO MOTÝĽ

Copyright © Jana Chmelová 2008

Design © Motýľ design 2008

Cover photo © Isifa 2008

Slovak edition © Vydavateľstvo Motýľ 2008

ISBN: 978-80-89199-77-8

Vytvorenie elektronickej verzie Dibuk, s.r.o., 2010

Prebudená

Začiatkom deväťdesiatych rokov sa pod vplyvom udalostí, ktoré ma nečakane postihli, zmenil môj život od základu, čo som však vtedy v to zamračené a dusné augustové popoludnie, samozrejme, netušila.

Práve som si v izbe balila tričká, sukne, nohavice, a snažila sa ich nejako napchať do veľkej károvanej tašky so širokou sponou uprostred. Trónila som medzi rozhádzaným šatstvom a raz nevedela, čo budem potrebovať a čo nie. Už sa zdalo, že mám všetko zbalené, keď som celá spotená zase tašku otvorila, vyhádzala z nej veci, ktoré sa mi naraz zdali zbytočné, aby som ich vzápätí vkladala späť ako nanajvýš nevyhnutné. Kol'kokrát sa mi podarilo tento trápny proces zopakovať? Trikrát? Päťkrát? Ani sama neviem, isté však bolo, že mi to zabralo skoro celé popoludnie. Zajtra odcestujem na dva týždne k bratovi Romanovi a jeho žene Erike a pobytom u nich ukončím aj svoje pomerne nudné letné prázdniny.

Už dávno nebolo tak dusno ako dnes, všetko sa zdalo mokré a hnusne lepkavé. Presne tak som sa cítila aj ja, hnusne lepkavá. Pot ma doslova zaplavoval a zdalo sa, že sa to nikdy neskončí. K tomu mi v pravidelných náletoch okolo uší bzučala mucha a skúšala moje, už do krajnosti vybičované, nervy. Márne som striehla na jej útoky a chcela ju lapieť do dlane ako to robieval otec, zakaždým mi ufrnkla. Moje muky s balením a otravnou muchou prerušil ohlušujúci treskot na bránu a mužský krik, ktorý vzápätí zaplnil celý dvor. Jedným skokom som bola pri okne s kolenami na tvrdom radiátore, záclona sa mi omotala okolo krku, ako som ju nešikovne odhrnula a chcela zistiť, čo sa deje. Zbadala som do čierna opálenú holú hlavu strýka Bohuša. Bol to náš sused a spolu s otcom robil už celé roky v lese. Určite sa niečo stalo! Skočila som z radiátora, vybehla z izby a rútila sa cez dlhú verandu na dvor. Na schodoch sa mi pod

nohy zaplietla starká, skoro som ju z nich zhodila, a vtedy k nám doľahli Bohušove slová: „Nikto poriadne nevie, ako sa všetko stalo! Boli to sekundy... už sme videli len jeho nohy pod tým stromom, nestačil uskočiť. Asi tam nemal stáť, čo ja viem? Bože, čo teraz s vami bude? Čo bude s tebou, Marta?“ Strýko opreteký lamentoval a utieral si pritom opakom vyrobených dlaní mokré lebkú. Starká spustila kvilivý plač a mama celkom prakticky podala Bohušovi čistú vreckovku, aby si poutieral tvár. Potom už iba nepohnuto stála s rukami strčenými v zadných vreckách nohavíc s lesklými kvapkami potu na nose a čudným pohľadom, z ktorého sa nedalo vôbec nič vyčítať. Zdalo sa, že horúce povetie ešte viac nabralo na sile, že nás všetkých zavalilo svojou ťaživou sparou.

„Žije?“ to najpodstatnejšie sa nikto nespýtal, iba ja. Prešla hádam celá večnosť, kým strýko konečne otvoril ústa. Prekladal z každej strany načisto premočenú vreckovku a neustále si ňou šúchal čelo: „Keď ho odvážali, ešte žil. Ale nebol pri vedomí. Utekal som hneď sem... budú vám určite volať. Stále nechápem, ako sa to mohlo stať... nechápem.“

Už som ho nepočúvala, podstatné je, že otec žije. Dobré to dopadne. V lese sa každú chvíľu čosi stane, bože, čo je tam úrazov! A nanajvýš sa skončili zlomenými končatinami, alebo pomliaždeniami. Nepamätám si, že by niekoho zabilo. A otec je predsa silný chlap!

Všimla som si, že maminu tvár skrivil čudný úškrn, na moment pošpatil jej jemné črty. Ako keď prejdete prstom po hodvábnom papieri.

„Tak potom nerob unáhlené závery, Bohuš, veď žije! Načo tá panika? Pôjdem do nemocnice, uvidím, čo povie doktor. Potom budeme múdrejší, zatiaľ skoro nič nevieme. Odvezieš ma? Idem sa prezliecť.“ Nepočkala na odpoveď, zvrtila sa a rýchlym krokom zamierila k domu. Starkú, ani mňa vôbec nebrala na vedomie. Splynuli sme pre ňu s dusným letným ovzduším, ktoré každého iba otravovalo a znervózňovalo. Ani som nestačila poriadne zaregistrovať bleskový pohyb starkej, už som len videla, ako šklbla mamu za plecía, až sa zdalo, že ju šmarí rovno na tvrdý chodník a triasla tým krehkým telom, akoby už nemala nikdy prestať.

„Toto si chcela, čo? Najradšej by si bola, keby už bolo po ňom! Aby si si mohla konečne robiť... veď ty vieš čo. Čo sa tváriš, že sa nič nestalo? Toľko toho pre teba urobil! A ty si ako kameň, nemáš v sebe kúska citu! Čo si ty, preboha, za ženu? Fúj!“ odpľula si nakoniec starká.

Bohuš sa v rozpakoch skrútil na päte, a so slovami, že ide naštartovať auto, zmizol za bránou. Obidvom ženám strieľali z očí otrávené šipy a obojstranná nenávisť bola skoro hmatateľná. Bola ako náboj. Naozaj som nevedela, čo robiť a v mysli sa mi premietali tie najhroznejšie obrazy. Že príde medzi nimi k fyzickému stretu, a pred mojimi očami sa navzájom znesú zo sveta. Že mama zaborí svoje jemné ruky do mäsitého krku starkej a nedá jej žiadnu šancu na najmenší nádych, alebo že starká schytí mamu za vlasy a hlavu jej otrieska o teplý múr domu. Nečakané nešťastie odpálilo lavínu dlhoročnej, utajovanej nevraživosti medzi nimi.

„Beriem na vedomie, že kvôli tomu, čo sa stalo, neviete, čo hovoríte. Inak by som vám aj ja povedala niečo, čo by ste radšej ani nechceli počuť, ale čo som vám mala povedať už dávno. No v tejto chvíli ešte radšej nie. Ale raz príde aj k tomu, a verte mi, že sa potom budete iba prežehnávať.“ Mamine slová prerezávali ovzdušie, boli to dokonalé rezy britvou. „Ak plánujete ísť do nemocnice so mnou, tak choďte do auta! Ema, ty tiež,“ sykla a ani na okamih pritom nespustila oči zo svojej svokry. „A prestaňte ma konečne driapať!“ Zlostne ju od seba odstrčila, povýšenecky hodila plavými vlasmi a za ostrého klopkania opäťkov nenáhlivo odkráčala do domu. Trápne predstavenie sa skončilo. Vydýchla som si, tragédia bola zažehnaná. Starká sa s ovisnutými plecami a zbitým výrazom otočila ku mne:

„Poď, moja, ideme, lebo by nás tu naozaj nechala. Aspoň niekoho naozaj blízkeho bude mať môj syn pri sebe. Veru, ona sa tvári, akoby sa nič nestalo, akoby dostal iba obyčajnú, mizernú nádchu! Teraz sa vyfarbila!“

„Mama to tak nemyslela, veď naozaj nevieme, ako na tom otec je.“

„Ale choď... dobre viem, čo si myslí. Panebože, čoho som sa to dožila! Hada sme si v dome chovali, veru tak. Jarko si na prsiach choval hada... Počula si, hovorila ako nepričetná!“

„Starká, nerozčuľuj sa. Všetko dobre dopadne, uvidíš. A mame krivdiš,“ dodala som ticho, aj keď to už asi nepočula, lebo ju prepadol ďalší záchvat plaču. Chytla som ju radšej za ruku a odviedla k Bohušovej modrej škodovke, kde sme ešte asi desať minút netrepezlivo čakali na príchod mamy, prezlečenej do veselých kvietkovaných šiat.

V nemocnici sa práve začali návštevné hodiny, všade bolo plno ľudí. So sklúčenými tvármi sa ponevierali po ošumelých chodbách s bonboniérami, pomarančami a džúsmi v sieťovaných taškách, alebo igelitkách, a aj napriek tomu, že bol naozaj sparný letný deň, takmer všetci mali na sebe tmavé oblečenie, akoby bolo nepísaným pravidlom, že návštevu chorých treba absolvovať výlučne v ponurých farbách. Moja mama v pestrých šatách zmizla za dverami lekára na ARE, zatiaľ čo starká drobčila po chodbe v pravidelných okruhoch a neustále smoklila do vreckovky odriekavajúc polohlasne dookola tú istú modlitbu. Bohuš sa ju pokúsil stiahnuť k sebe na lavičku zakaždým, keď sa jej široká sukňa suchla o jeho kolená. Ja som si oprela čelo o špinavú okennú tabuľu a sledovala hemžiacich sa ľudí vo dvore nemocnice. Niektorí pacienti sedeli v modrých erárnych županoch na lavičkách, ich preblednuté tváre ostro kontrastovali s opálenými tvármi spotených návštevníkov. Poniektorí z nich ukradomky sledovali hodinky, bolo jasné, že chcú uniknúť a byť už ďaleko za bránami tejto pochmúrnej inštitúcie. Buchli dvere, najskôr z nich vyšla mama, za ňou starší doktor v okuliároch s hrubými rámami. Mama nám s kamennou tvárou kývla hlavou, čo malo znamenať, že máme ísť za ňou. So starkou sme si navliekli na topánky šedé ufúľané návleky, gumičky na nich dávno vypovedali svoju službu, iba sme ich nemotorne šúchali za sebou. Doktor vyzeral odmeraný, namrzený, ustatý. Jeho výraz hovoril: Dajte mi všetci svätý pokoj! Mám plné zuby polámaných kostí, odtrhnutých končatín, dosť krvi a bolesti! Som z toho unavený! Otvoril široké biele dvere, na malú chvíľu sa ukázala veľká jasná miestnosť s kopou prístrojov. Iba tie som si všimla. Dnu vošiel len on a mama, nás dve nechal čakať. Hrýzla som si nechty ako vždy, keď ma zachvátila

nervozita. Brucho pod tričkom sa utápalo vo vlastnom pote. Starká neustále odriekavala modlitby poťahujúc v pravidelných intervaloch konce šatky pod bradou, a v duchu som sa pridávala k nej: Otčenáš, ktorý si... Kúsky nechtov padali do šedých návlekov.

Dvere sa konečne otvorili, uvideli sme strapatú doktorovu hlavu, zamrmľal čosi ako:

Pod'ťe... iba chvíľu, a už sme stáli pri posteli s chabou telesnou schránkou sčasti skrytou pod bielymi obväzmi. Môj otec bol vysoký, silný chlap, ale teraz predou mnou ležal iba chatrný človečik s voskovou tvárou na míle od nás vzdialenou, ktorú som takmer nespoznávala. Je vôbec možné, že sa človek môže takto zmeniť za pár hodín? Nejavil žiadne známky života, prístroje suplovali jeho vdychy a výdychy, do tela mu viedli samé hadičky a ja som si už iba uvedomovala, aký sa zdal v tej posteli bezbranný, a že moja mama nevyronila ani v tomto momente čo len jednu, jedinú slzu. Už aj mne sa to zdalo strašné a neľudské a vôbec som to nechápala. Naozaj mala tá starká v niečom pravdu. Čo je to, preboha, za ženu? Iba stála ako socha a neustále pošklbávala okrajom bielej plachty, ktorou bol otec čiastočne prikrytý a s ktorou takmer splýval. Akoby bola duchom neprítomná. Spôsobil to šok, že je ako z kameňa? Starkej dusivý plač sa miešal s pípaním prístrojov, ktoré nám milosrdne oznamovali, že v otcovom tele prebýva ešte aký-taký život. A mohli sme iba dúfať, že budú pípať čo najdlhšie. Myšlienky mi náhle zaleťeli do minulosti, útržky obrazu zapadali do seba ako drobné puzzle. Ja na červeno-zelenej hojdačke, dotyky s oblohou, tvrdý dopad na hnedožltú zem s flakmi udupanej trávy naokolo, neznesiteľná bolesť, krvácajúce koleno, otec s veľkou náručou, oslepujúce biele svetlo, doktor s injekciou a ihlou, otcove teplé ruky zotierajúce moje ťažké slzy, znovu prístav otcovej veľkej náruče...

Naklonila som sa k jeho tvári, zovrela mu prsty a celkom ticho šepala do ucha to, čo som kedysi v detstve ustavične omieľala a on sa na tom vždy ohromne bavil: „Keď budem veľká, vydáš sa za mňa, dobre?“ Zdalo sa mi to, alebo naozaj sa suché pery nepatrne pohlili, akoby sa chceli usmiať, alebo niečo povedať? V duchu som sa oddane modlila ako nikdy predtým a prosila Boha, nech mi ho nevezme, nech mi to nerobí, veď by to bol obyčajný podraz.

Odrazu čiara na monitore, ktorá doteraz neustále poskakovala a aspoň ako-tak upokojovala naše do krajnosti vybičované zmysly, úplne zľahla. Monotónny zvuk prístroja zaplnil celú miestnosť, nikdy na ten zvuk nezabudnem, zostane vo mne navždy. V okamihu stáli nad otcom sestry a doktor, uzavreli okolo neho nepreniknuteľný múr. My sme zostali za tým múrom, načisto ochromené. Myslela som už iba na jedno, že ma Boh sklamal, že mu už nikdy nebudem veriť. Nikdy!

„Vyveďte ich von!“ zakričal nervózne doktor na jednu zo sestier, a tá nás ihneď nekompromisne vytlačila z miestnosti. Ešte som si stačila všimnúť, že biela maľovka nad dverami bola celá dopukaná, práve tak ako v tej chvíli moja duša. A mama bola ako sfinga.

Do Vianoc chýbal iba týždeň, ale počasie tomu vonkoncom nezasvedčovalo. Každý deň mrholilo, hmla sa držala celé dni, ulice špatili nánosy bahna. Takú zimu som ešte nezažila, alebo som si na ňu nepamätala. Naša nálada bola presne ako počasie. Pochmúrna, nevrlá, uplakaná.

Bola sobota, vracali sme sa so starkou z cintorína, z nízkych oblakov padali dažďové kvapky drobné ako špendlíkové hlavičky. Vlhko nám prenikalo až pod kožu, usilovne sme sa snažili vyhýbať menším zoskupeniam blata, ktoré sem-tam pokrývali chodník, ale aj napriek tomu sa nám nanieslo na podošvy, neustále sme ho z nich zoškrabovali o malé vyvýšené betónové kocky oddelujúce chodník od cesty. Zrýchlili sme tempo, aby sme boli doma čo najskôr, v teple a suchu. Naše rezké kroky prerušil starkej šepot.

„Vidiš, nemala toľko slušnosti, aby išla s nami. Radšej bude sedieť zatvorená v izbe, celé hodiny fajčiť a robiť v dome s tými jej hnusnými cigaretami smrad. Čo si to len zvykla? Jarko nikdy nefajčil a ani by sa mu to nepáčilo. To tá jej kamarátka, tá Zuza ju na to naviedla. Ktovie, o čom stále trkocú. Ježia sa mi vlasy, keď ju k nám vidím ísť. Že sa dala dokopy s takou... rozvedenou.“

Obozretne pritom sledila očami, aby ju náhodou nepočul náhodný okoloidúci. Prešli sme popod klenbu holých konárov starých gaštanov cez hradskú k našej ulici, ku ktorej viedol chodník

pomedzi vysoké drôtené ploty. Chodník bol taký úzky, že dve dospelé osoby vedľa seba kráčať nemohli. Nasledovala som teda starkej širokú čiernu sukňu a videla, ako ňou kmáše zoschnuté steblá buriny vyrastajúcej spod plota. Odlomené, nevelké kúsky zostávali na vlnenej látke.

„Ale, starká, prestaň. Mama pôjde na cintorín zajtra. Veď veľmi dobre vieš, že najradšej chodí sama. A že fajčí? Dnes fajčí každá druhá žena, nechaj ju tak. Je advent, o týždeň sú Vianoce, aspoň teraz by ste sa nemuseli hádať.“

„Ach, Vianoce... bez Jarka. Panebože, ako sa s tým mám vyrovať, že som stratila jediného syna? Už nikdy sa z toho nespamätám, nikdy! Nezaslúžil si to, veru nie. A keď vidím, že ona je ako skala, nezaplače, nezaspomína... trhá mi to srdce! A vieš, čo ma ešte zožiera? Nemá toľko úcty k mŕtvemu, aby vydržala aspoň rok chodiť v čiernom. Nemá hanby, veru. Ľudia si na ňu ukazujú prstom, ja sa idem miesto nej prepadnúť od hanby...“ Zastala, otočila ku mne uslzenú tvár viditeľne očakávajúc moju podporu.

„Máš pravdu, starká, máš pravdu,“ unavene som jej pritakala, vediac, že ju to aspoň trochu upokojí, hoci mne bolo jedno, že mama neprejavuje smútok čiernymi šatami. Oveľa horšie podľa mňa bolo, že ho necítila vo svojom vnútri. Od otcovej smrti sa stali z nevesty a svokry zaryté nepriateľky, obchádzali sa, ako mohli, a bolo to tak aj najlepšie, pretože keď sa ocitli vedľa seba, večne sa za niečo pochytali. Vždy sa niečo našlo. Mama sa menila čím ďalej, tým viac. Už to nebola krotká žena s večne zasnenými očami medovej farby, usalašila sa v nej tvrdosť pomiešaná s bezočivou ľahostajnosťou. Kým otec žil, nikdy mu v ničom neprotirečila, nehádali sa, ale ani som ich nikdy nevidela sa k sebe túliť, smiať sa, alebo o niečom debatovať. Ak si niečo povedali, tak iba, že by bolo dobré pokopať záhradu, alebo niečo zasadiť, či vyplieť burinu, alebo že treba opraviť kvapkajúci kohútik v kúpeľni. Verbálna komunikácia medzi nimi predstavovala takmer nulový stav, to som videla aj ja. Otec sa rozhovoril iba vtedy, keď bol so mnou sám. Mali sme si vždy toľko toho povedať! Chýba mi, tak strašne mi chýba! Pri spomienke na neho mi zakaždým zovrie hrdlo a ja mám pocit, že sa čochvíľa udusím. Konečne sme dorazili domov, hneď vo dverách nás ovalil silný cigaretový dym.

„Bodaj to parom uchytil, zase je tu. Len čo vytiahnem päty z domu, už príde. A zase cmugajú!“ Starká akoby náhodou nahnevane rozkopla čizmy tety Zuzy, položené pod vešiakom a od zlosti šklbla jej elegantným bordovým kabátikom, ktorý sa pyšne vynímal medzi našimi starými, ošumelými kabátmi. Nebadane som dala čizmy späť na miesto a hladkala pritom bordovú kožu lemovanú na sáre pásom jemnej kožušiny. Z maminej izby sa ozýval tlmený, potláčaný smiech.

„Ak sa neprestanú rehotáť, vyhodím tú Zuzu okamžite na ulicu. Smeje sa ako nepričetná, a ona s ňou... a muža len toľ, nedávno pochovala. Čo sa má čo rehotáť?“

Od jedu to v nej len tak vrelo. Myslela som, že už-už vrazí do dverí a mamu naskutku zmláti. Horko-ľazko sa ovládla, vletela celá červená do svojej izby, dverami treskla s takou silou, až som mala pocit, že vyletia z pántov. Znovu sa ozval smiech žien, tentoraz hlasnejší. Sadla som si pod vešiak a pomaly zo seba zvliekala tmavosivý krátky kabát, na rukávoch už značne obdratý, pletenú čiapku som strčila dovnútra rukáva a vyzula si čierne obnosené čizmy. V dome neboli peniaze nazvyš, táto skutočnosť sa u nás dostávala v rôznych formách dennodenne na pretras, najčastejšie v podobe štipľavých poznámok zo strany staršej vyslaných k mame, musela som sa teda uskromniť a na jeseň vytiahnuť zo skrine niekoľkoročný zimník a rozčaptané čizmy. Mama sice začala chodiť do práce, do mestskej práčovne, ale jej mizerný plat, to bola vraj iba nepatrná kvapka v mori. Dostávala vdovské, aj nejaké peniaze zo sociálneho, ale aj tak nám stále v plechovej škatuli od kávy, ukrytej za šálkami v kredenci, chýbali. A ja som jej nechcela pridávať starosti tým, že budem nariekať za novým kabátom, alebo novým svetríkom. Vtom mi náhle napadla myšlienka vyskúšať si tetine elegantné čizmy a dlhý kožený kabát. Iba na chvíľu, len na okamih zažiť pocit mať na sebe niečo také pekné. Teta Zuza začala chodiť na nákupy do Viedne, aj keď to mala stovky kilometrov ďaleko. Po nežnej revolúcii, ktorá nám pred dvoma rokmi otvorila hranice, bola medzi prvými, ktorá ich blažene prekročila. Odvtedy odtiaľ pomaly každý mesiac vláčila veľké papierové tašky plné drahého oblečenia, bola trňom v oku každej ženy naokolo. Ona sa na tom iba smiala

a všetky klebety hádzala pokojne za hlavu. Peniaze tete nechýbali, pracovala v zahraničnej firme ako hlavná ekonómka, a bol to dobre platený džob. Aspoň tak som ju raz počula o tom hovoriť mame. Čižmy na tenkom vysokom podpätku boli na lýtkach trochu tesné, ledva som ich zapla a kabát možno o niečo dlhší, ale aj tak to vyzeralo úžasne. Obzerala som sa vo veľkom zrkadle pripevnenom na vešiaku, usmievala sa a predstavovala si, že takto pridem do školy a spolužiačky s otvorenými ústami padnú na zadok.

„Ema! Už aj to daj zo seba dolu! Nehanbiš sa? Chceš byť ako hentá?“ Starká priam preletela cez chodbu a nešetrne šklbala zo mňa tú bordovú krásu. Dvere na maminej izbe sa otvorili, zjavila sa teta Zuza s cigaretou medzi štíhlymi prstami (vyzerala čarovne), oprela sa o zárubňu a posielala ku mne srdečné úsmevy, zatiaľ čo starká ju vraždila pohľadom.

„Dobrý deň, pani Kristínová,“ fľochla na starú ženu a vypustila z úst oblak bieleho dymu. „Ahoj, Ema! Fiha, vyzeráš v tom naozaj pekne. Namôjveru, lepšie ako ja.“

„Nehnevajte sa, teta. Chcela som si tie veci iba na chvíľu vyskúšať. Mrzí ma to,“ nešíkovne som rozopínala zips na čižmách (bože, čo mi lýtka za tú chvíľu tak spuchli?) a svedomie ma hrýzlo, pretože ako povedala starká, nemám sa čo teraz smiať, ani parádiť, veď som prišla o otca. A šťvalo ma, že ma museli takto nachytať. Konečne som čižmy zvliekla z nôh.

„Nemá ťa čo mrzieť. Je normálne, že túžiš po pekných veciach, a prirodzené... v tvojom veku. Nabudúce aj tebe niečo prinesiem,“ premeriavala si ma a brala do očí moje miery.

„Nemusíš jej nosiť nič. Má len pätnásť, nepotrebuje sa predvádzať. Na to má ešte času dosť. Nech sa radšej učí, a keď bude zarabať, môže si pokúpiť, čo bude chcieť. A napokon, nemáme na to ani peniaze,“ ozvala sa za tetiným chrbtom mama. Jej slová zaboľeli a zaštipali ma v očiach. Nie, nebudem plakať. Veď nakoniec má aj pravdu. Ale prečo si potom ona len minulý týždeň kúpila zopár nových blúzok a sukní, keď na to nemáme peniaze? A na cigarety, na to máme? A vzápätí som sa za tú myšlienku zahanbila. Veď si na to zarobí, umára sa každý deň v práci, vdychuje do pľúc horúce výpary páchnuce bielizny, zaslúži si malú radosť.

„Veru, nič ty nenes. Čo bude potrebovať, ja jej kúpim. Nepotrebuje od teba žiadne milodary. Len si ty kupuj niekomu inému,“ frkla starká, hrdo sa postavila pred tetu Zuzu a veľavýznamne rozháňala cigaretový dym, ktorý stále vychádzal z pekne namaľovaných úst. Vedela som, že z nej hovorí iba nadutosť a tiež som vedela, že starká veru nepustí korunu z ruky len tak, a už vonkoncom nie na háby, ako ona oblečenie volala. Akoby som ju počula: Také márnivosti. Veď ten kabát je ešte dobrý. A že má zošúchané rukávy? Nič to, prišijeme na to kožušinku a bude ako nový. S peniazmi treba opatrne, ľahko sa rozkotúlajú, ale ťažko zbierajú...

„A bola by som rada, keby si mi tu, Zuza, v mojom dome nefajčila! Ak chceš fajčiť, chod' na dvor! A ty, Marta, tiež!“ dokončila jedovito starká a stratila sa v kuchyni.

Škripot maminých zubov sa odrazil od stien a vibroval po chodbe.

„No, ja radšej pôjdem,“ povedala teta Zuza a začala sa obliekať.

„Idem ťa odprevadiť, počkaj, len na seba niečo hodím,“ ozvala sa mama a o chvíľu už stála s kabátom v rukách vo dverách.

„Ema, chod' sa učiť,“ iba mi prikázala, ani sa ku mne neotočila, prudko roztvorila dáždňík a náhlivo vykročila do tmy smerom k bráne, kde ju čakala kamarátka zahalená v cigaretovom opare. Mama sa určite zľakla, že budem chcieť ísť s nimi, v čo som aj potajomky dúfala. Mala som tetu rada, jej veselý smiech, ktorý v našom dome tak zúfalo chýbal. Preto ma mamine odmerané slová zamrzeli.

„Mami, je sobota a v škole to máme teraz pred Vianocami celkom v pohode. Dohromady sa nemám čo učiť.“

„Ani sa nenazdáš a je tu polrok. Vždy sa niečo nájde. Povedala som!“

Rozhodne za sebou zabuchla vchodové dvere a nechala ma stáť bez pozdravu na verande. Odišla som teda do svojej izby, zviekla zo seba ťažký pletený pulóver a úhladne ho vložila späť do skrine. Z postele na mňa pozeral nerozlučný kamarát z detstva, starý plyšový medveď a pýtal sa ku mne. Pritisla som si nemého druha k tvári, vytiahla zo zásuvky zošit, ktorý ležal hneď navrchu, náhodne ho otvorila, ale pre tie prekliate slzy som nevedela prečítať ani slovo.

Mamu som ľúbila, naozaj. Možno menej ako otca, ale ľúbila. A bola by som urobila všetko pre to, aby sme si boli bližšie, aby ma ľúbila tak ako ja ju. A tiež som ju obdivovala. Jej záhadnú jemnú tvár, ladné pohyby. Bolo v nej niečo grációzne, čo mne, a to som si musela s ľútosťou priznať, chýbalo. Podobala som sa skôr na starkú, mala som jej ostré črty, širšie kosti, hlavne panvu a pri chôdzi mi špičky nôh smerovali dovonka, ako jej, čo sa mi zdalo úplne nemožné. Po mame som zdedila iba husté plavé vlasy a trochu šikmé medové oči. Prečo mama neľúbila mňa, to som nevedela. Bolo to akosi mimo môjho chápania. A nebola to iba sebaľútosť dospievajúceho decka, cítila som to, zažívala jej nevšímavosť, odkedy si pamätám. Nikdy ma nepobozkala, s výnimkou menín, či narodenín. Nikdy ma nevzala na zmrzlinu, na prechádzku, ani ma nežne neobjala, ako to robili ostatné mamy. To robil vždy otec. Ale ten tu teraz nebol a ja som sa cítila trýznivo sama, a načisto stratená. Mala som sice ešte starkú, ale takisto ako mame, ani jej nenapadlo spýtať sa ma len tak, čo bolo v škole, ako ubehol deň, alebo čo si myslím. Ale u nej to nebola uvážená nevšímavosť, jednoducho také otázky pokladala za zbytočné. Podstatné pre ňu bolo, aby som chodila čisto oblečená, najedená, a aby som aspoň každú nedeľu odovzdane odkráčala do kostola a vypočula si farárovu zdĺhavú kázeň. Kedysi ma cestou z Božieho chrámu skúšala. Chcela sa uistiť, či som dobrá kresťanka a či som si kázeň vôbec vypočula a vzala si ju k srdcu. Bola tu ešte kamarátka Ingrid, volali sme ju Ina, bolo to jednoduchšie. Dalo sa s ňou hovoriť skoro o všetkom, tak ako to bežne medzi kamoškami chodí. No a nakoniec musím spomenúť aj brata. Roman bol odo mňa o desať rokov starší, už ženatý a býval dosť ďaleko, v krajskom meste, asi sto kilometrov od nás. Jeho mama ľúbila. V tom som si bola istá. Dokonca môžem tvrdiť, že to bol jej miláčik, ale ja som sa na neho za to nikdy nehnevala. Možno mi to pri otcovej láske tak nedochádzalo. Až teraz, keď trávil Vianoce s Erikou u nás, až teraz, keď som bola celkom stratená, až teraz ma tie rozdiely začínali páliť. Mama zrazu ožila, oči jej svietili naozajstnou radosťou, nervozita ustúpila a nemala už ani ten typický neprítomný výraz. Zbytočne som čakala, že tým novým pohľadom obdarí aj mňa. A vianočná atmosféra krivdu ešte znásobovala.

„Ema, si stále niekde mimo, stále zamyslená, skoro nič nepovieš. Už sa nevieš hádam ani zasmiať. Iba chodíš ako mátoha. Už je to skoro pol roka, tak sa s tým konečne musíš zmieriť,“ prihovoril sa mi Roman ráno na Štedrý deň, práve keď som stála pri okne v obývačke a pozorovala skľučujúcu, zamračenú oblohu a zbytočne dúfala, že z nej začnú padať na zem veľké snehové chumáče. Uvažovala som, že keby bola krajina pokrytá bieloskvúcim snehom, že by sa možno všetko zdalo oveľa ľahšie a jednoduchšie. Pohľad na snehovú pokrývku by odľahčil moje depresívne myšlienky.

„Som tu príserne sama bez neho.“

„Nemá význam sa stále trápiť. Život ide ďalej, nič na tom už aj tak nezmeniš...“

„Prestaň, nehovor nič,“ prerušila som ho. „Nič nechápeš, si ďaleko a máš Eriku... ja nemám nikoho,“ dodala som s istou dávkou pátosu a zahanbene si zotrela bezočivé slzy. Dofrasa aj s Vianocami, to kvôli nim som taká sentimentálna.

„Máš mamu, starkú. Nie si celkom sama. Nemôžeš sa stále umárať a živiť spomienkami, jeho to nevráti, uvedom si to.“

„Chceš povedať, že mám na neho zabudnúť? Tak ako mama? Ani ho nespomenie, nikdy. Akoby ani nebol. Na cintorín tiež chodí málo. Dá sa to spočítať na prstoch jednej ruky. Chápeš to? Doma ju skoro nevidíme, keď príde z roboty, o chvíľu zmizne, nepovie kam, príde vždy neskoro. Mňa si ledva všimne. A poznáš starkú, pre ňu je dôležitá iba záhrada, sliepky a kostol. A potom stále iba štrikuje tie hrubozné pulóvre a čiapky. Tak mi teda nehovor, že nie som sama.“

„Možno máš v niečom pravdu. Mne sa tiež zdá, že sa mama trochu zmenila.“

„Áno, zmenila. A nie trochu, ale dosť. Je nervózna, stále len fajčí, a starkú z toho ide od jedu rozhodiť. Nevedia sa ani normálne rozprávať, buď si jedna druhú nevšímajú, alebo sa hádajú. Mama bývala iná. Ku mne síce city nikdy obzvlášť neprejavila, tak ako k tebe, ale aspoň si ma všimala. Teraz som pre ňu iba vzduch.“

„Nezveličuj! Si zbytočne precitlivená. Vidiš všetko horšie, ako je to naozaj. Snaží sa, robí, čo môže, začala chodiť do tej práčovne, aj keď to teda nie je bohviečo. To ju podľa mňa ubíja. A o starkeji vieme obidvaja svoje... vždy mamu len dirigovala.“

„Prosím ťa, a druhé ženy nechodia do roboty? Ona je nejaká výnimka? Roman, ja sa fakt snažím, ale je to zbytočné. Niekedy sa mi zdá, že by odtiaľto najradšej niekam ušla. Sama...”

„Nenamýšľaj si. Zaoberáš sa sebou možno viac, ako je zdravé.“

Videla som, že znervóznel. Hral sa s manželou svetra, asi už oľutoval, že vôbec začínal.

„Nemala som ti nič hovoriť, mohla som vedieť, že na ňu nedáš dopustiť, veď si jej miláčik, odjakživa. Ale pritom vieš, že mám pravdu. A vieš čo, nechajme to radšej tak. Nekazme si sviatky. Zabudni, čo som povedala.“

„Máš pravdu, dnes sa nebudeme hádať, ale mala by si sa na vec pozeráť trochu ináč. Ja som ho mal tiež rád, nemysli si, ale svet sa točí ďalej, nebudem to stále dookola omieľať. A čo sa týka mamy... áno, je možno divná, ale aj ty by si k nej mohla byť ústretovejšia. Tvoja snaha asi nie je až taká veľká, ako hovoríš. Myslíš, že nevidím, ako sa jej vyhýbaš? Obidve robíte chyby, tak to vidím ja. A aby som nezabudol, znamenám pre ňu práve toľko, čo ty, bez rozdielu.“

Poľapkal ma zľahka po lici, rozpačito zakašľal, poškriabal si koncom ukazováka nos a vzápätí sa vytratil. Môj vnútorný svet nabral ešte černejšie obrysy, cítila som sa ako hodená do plesnivej pivnice, z ktorej nebolo úniku a ktorá mi pomaly rozožierala pľúca. Nepochopil ma ani vlastný brat, ale čo iné som mohla od neho čakať?

Prešla som radšej k voňavej borovici, ktorú k nám včera doteperil strýko Bohuš. Ledva ju pretlačil dverami verandy, kmeň musel poriadne zrezať, robil to bezmála hodinu. Inak by ju nevsadil do kovového stojana.

Bože, to je ozruta! Zalamovala rukami starká, keď sme ju s konečnou platnosťou postavili do kúta obývačky. Museli sme kvôli nej posunúť gauč aj so stolíkom až celkom k dverám, veď jej dlhé konáre siahali skoro do stredu izby. Roman z nej odrezal vršok, aby som na ňu mohla nastoknúť bieleho anjela s krídlami z pravého husieho peria. Ten nesmel chýbať.

Okolo mňa sa vršili väčšie aj menšie škatule s krehkými vianočnými ozdobami. Začala som teda na strom pripevňovať farebné žiarovky v tvare šišíek, v hustých vetvách sa celkom strácali. Opatrne som vyberala lesklé, aj matné gule, niektoré s natriekanými

snehovými vločkami, uchytené na dlhých, zelených nitkách a vešala ich pod seba podľa veľkostí. Tie najmenšie išli celkom hore a veľké naspodok. Aj keď som si dávala pozor, ruky mi predsa sčervenali desiatkami bodnutí ostrého ihličia. Vianočný stromček sme vždy pripravovali s otcom spolu, teraz mi chýbala jeho živá prítomnosť, jeho hrmotný hlas. Už mi nemal kto podávať zo škatúl ozdoby, ani mi nikto do ucha nespieval vianočné koledy. Prvé Vianoce bez otca... Ihličie bodalo a bodalo, koža ma trýznivo štipala, telom mi prechádzali záchvevy bolesti. Kdesi z brucha domu sa ozval veseľý smiech a z tmavej oblohy a mojich očí sa spustil hustý, drobný dážď.

December sa prehupol do januára, Roman s Erikou odišli, a dusno v našom čisto ženskom zoskupení bolo ešte väčšie, nabralo širší rozmer. Mama sa zdržiavala doma čoraz menej, starká hundrala čoraz viac, a mne nezostávalo nič iné, iba sa s tým pomaly zmierovať. Tak ako som sa musela zmieriť s tým, že mi otec takmer pred očami zomrel na rozsiahle vnútorné poranenia, že vyšetrovacia komisia uzavrela nešťastie ako pracovný úraz a nikto cudzí nebol za to, čo sa stalo, zodpovedný, iba sám otec, ktorý sa už nemohol brániť. Mala som však silný a zvieravý pocit, že nie je všetko tak, ako to na prvý pohľad vyzeralo. Otec robil v lese dosť dlho na to, aby vedel, ktorým smerom bude strom po spilení padať. Nečakal by predsa pod ním, aby ho zavalil. Ako je vôbec možné, že ten, čo urobil osudný rez, ho nevidel? Musela som sa však s týmito pocitmi zožierať sama, nakoniec, mala som inú voľbu? Nezdalo sa mi práve najrozumnejšie svojimi pochybnosťami zaťažovať starkú a hovoriť to mame, nemalo význam, veď otca ani raz nespomenula. Hneď začiatkom roka dostala z Lesného podniku odškodné, ale aký obnos peňazí to bol, som sa nedozvedela a ani to, aké mala s tými peniazmi úmysly. Snažila som sa nebrať si všetko tak, ako predtým. Možno mal nakoniec Roman pravdu, možno sa naozaj na seba priveľmi sústreďujem. A tak som sa radšej celkom sústredila na školu, kde sa mi aspoň na tých pár hodín darilo zabudnúť na môj čudný domov, studený ako hruda ľadu. S učením som nemala problémy,

vedomosti mi išli do hlavy ľahko, stačilo mi počuť čo-to na hodine, prebehnúť letmo text v zošite a horšiu známku ako dvojku som nikdy nedostala. Otcov sen bol mať zo mňa doktorku. Preto pri rozhodovaní, kam pôjdem na strednú školu, ako najvhodnejšie a najlogickejšie vyšlo gymnázium. Mame to bolo v podstate jedno, iba pri vyplňovaní prihlášky poznamenala, že by som to mohla skúsiť ako kozmetička, alebo kadernička, veď mať remeslo v rukách nie je zlé, na čo sa otec poriadne rozčúlil a dlho tú poznámku nemohol mame odpustiť. So samými jednotkami na učňovku?! Ty si sa asi zbláznila! Z Emky bude doktorka, má na to. Bude niekto! Počula som tie reči najmenej stokrát, a musím priznať, že ma celkom tešili. To, ako mi otec veril, a aký bol na mňa pyšný. Mama viac na tú tému nepovedala ani slovo, a ani sa veľmi o môj prospech nezaujímal. Zrejme počítala s tým, že otcovu dôveru nesklamem. Alebo to bola od nej iba obyčajná ľahostajnosť? Jedno však bolo isté, patrila som k výborným študentom a nestálo ma to pritom žiadnu veľkú námahu. Moja kamoška Ina to mala podstatne ťažšie. Musela sa drviť, aby horko-ťažko prešla z ročníka do ročníka. Ale ťažkú hlavu si z toho nerobila, vlastne ona si ťažkú hlavu nerobila z ničoho. A práve ani v túto mimoriadne chladnú januárovú nedeľu, keď som už dobrých dvadsať minút na ňu čakala na zastávke autobusu. Mali sme kúpené lístky do kina na americký horor, ktorý, ako sme počuli, pri niektorých scénach berie ľuďom dych a dvíha ich zo sedadiel. Po hluchých rokoch, keď sa k nám americká produkcia dostala iba omylom, zrazu vo veľkom zaplavila kiná a ľudia sa nevedeli nabažiť akčných krvákov, komédií a gýčových romantických filmov. Aj my dve sme sa takisto zaradili medzi tých po „západniarskej kultúre“ vyhľadávaných fanatikov. V nedeľu išiel autobus cez našu dedinu iba dvakrát, doobeda a podvečer. Ak teraz zmeškáme, žiadny iný spoj nepríde, a lístky do kina môžeme zahodiť akurát tak do koša. Prešľapovala som nervózne v šere začínajúceho večera od hnevu aj zimy, a takisto aj pár ľudí, ktorí čakali na zastávke so mnou. Nohy mi v čižmách pomaly, ale isto začínali mrznúť. Tak ako bol december teplý a usmoklený, tak bol január suchý a studený. Každý deň sa prebúdzal do slnečného jasu, modrá obloha bola hladká ako zrkadlo a vzduch úplne krištáľový. A mrzlo, až zachádzalo za nechty.

Všetko decembrové blato sa za jednu noc zmenilo na ostré návršia ľadu. Ako sa mi len teraz zišli starkej hrubé pletené roláky a čiapky! Ina stále nešla a autobus tu mal byť každú chvíľu. Vošla som dovnútra plechovej búdy (provizórium zastávky) natretej na zeleno, strčila sa celkom do rohu, kde síce razilo čudným pachom, ale predsa len tam bolo o čosi lepšie ako na priamom mraze, a v duchu sa už lúčila s filmom. Konečne sa spoza rohu vynorila moja kamarátka vysmiata, akoby sa nechumelilo.

„Čauko, čakáš dlho? Nemohla som nájsť listok, veď vieš, že mám tú hlavu načisto deravú... preto idem trochu neskoro,“ uškrnula sa.

„Iba trochu? Skoro sme zmeškali,“ povedala som jej naštvane už vo dverách autobusu, ktorý prišiel zároveň s ňou.

„Ale stihli sme to, nie? Nič sa nedeje,“ usmievala sa a ostošeť hádzala žuvačkou v ústach z jednej strany na druhú, chvíľami urobila veľkú bublinu a hlasno ju splasla. Pani s natupírovanými vlasmi na sedadle pred nami sa zakaždým pohoršene otočila, až to nakoniec nevydržala a otvorila zmaľované ústa: „Počuj, si tu sama, alebo čo? Mám pocit, že som v kravíne.“

„Hm, aj vy?“ iba povedala Ina s veľavýznamnou grimasou.

„Si nejaká drzá.“

„Myslíte?“ splasla nanovo bublinu Ina.

„Nepoznáš ňu ja náhodou? Nie si ty Ferova dcéra?“

„Ale ktorého Fera? Čo keď ste ich poznali viac a vynadáte nejakému chudákovi, čo ma v živote nevidel? Lebo to máte v pláne, nie? Tak, ako sa volá ten váš Fero?“ vyzývavo k nej otrčila tvár.

„Daj pokoj, prestaň,“ drgla som do nej. Ale ani ma nebrala na vedomie, stále provokatívne žmurkala na rozčúlenú ženu.

„Si to ty, áno, od Remeňových. No, veď tvoj otec bude iba oči otvárať, keď sa dozvie, akú má nevychovanú dcérenku. Určite ani netuší...“

„Hm, vaša vec, čo budete hovoriť. Mne je to jedno,“ pokrčila Ina plecami a uškrnula sa. „Hlavne, že sa vám uľaví,“ ešte frkla a pre istotu znovu treskla veľkou bublinou.

„To je dnes mládež, čo? Drzé to je, úctu k starším nemá, no hanba,“ pridala sa k žene pred nami ďalšia, možno jej rovesníčka z vedľajšieho radu.

„Ved' vidíte, kam sme to dopracovali. To je výsledok demokracie! Všetko majú, o čom sme my voľakedy ani nesnívali, od samej dobroty už nevedia, čo so sebou. To je naša budúcnosť! Naozaj skvelé,“ dodala ďalšia.

Najradšej by som sa odtiaľ vyparila, bolo nám to treba? Ina mala byť ticho. Ale to je celá ona, nemá žiadne zábrany a naozaj je drzá až strach. Našťastie autobus práve dorazil do mesta a ľudia sa začali pomaly dvíhať a stavať do uličky.

„Môžete byť radi, že je demokracia. Každý si môže povedať, čo chce. Teda aj ja, tak nechápem, čo sa rozčuľujete,“ nedala sa ešte moja kamarátka, aj keď som do nej neustále kopala. Ale nikto ju už nepočúval, všetky tri ženy sa medzi sebou rozdebatovali a od drzých deciek prešli až k čistiacim prostriedkom na okná. Nás si už nevšímali.

Kinosála bola nabitá, obsadená do posledného miesta. Z prišery s dlhými nechťami z kotolne nám fakticky behali po chrbte zimomriavky a ešte aj vonku nám doslova vlasy vstávali dupkom pri každom zašramotení, ktoré sme teraz oveľa intenzívnejšie vnímali. Mátožila ma predstava, že by som prázdnu ulicou, ktorá viedla k zastávke autobusu, mala kráčať celkom sama, aj keď to mohlo byť iba slabých dvesto metrov. Neustále sme sa obidve otáčali a z každej strany čakali nejaký útok. Za bránami domov, okolo ktorých sme prechádzali, ticho striehli psy a vyrútili sa na nás s ohlušujúcim brechotom zakaždým, keď sa im zdalo, že narúšame ich teritórium. Aj keď sme tie rozďavené psie papule a laby silno dorážajúce na plot očakávali, aj tak nám vždy vyrazili dych. Film nami presiakol skrz-naskrz, a mali sme pocit, že ten chlapík s dlhými, ostrými nechťami za ďalším tmavým rohom čaká práve na nás, aby rozpáral naše mladé telá ako hrdinkám vo filme. Nohy postupne naberali rýchlejšie tempo, až prešli v rýchly beh a napriek treskúcemu mrazu nám po chrbte stekali pramienky potu. Konečne sme doslova doleteli na ako-tak rušné námestie, kde sa povieeralo niekoľko ľudí, a smiali sa ako nenormálne zo svojho strachu. Autobus nám išiel až o hodinu, tak sme vošli do poloprázdnej kaviarne kúsok od stanice a objednali si čaj. Na sebe som mala nový červený pulóver s dosť hlbokým výstrihom (dokonale mi tvaroval postavu), okolo ktorého

bolo našitých zopár flitrov. Dar od tety Zuzy. Predsa. Ohromne som sa potešila malému balíku, ktorý priniesla na Štedrý deň, hoci som vôbec netušila, čo je v ňom. Srdce mi poskakovalo, keď som roztrhla papier a našla tam tú mäkkú nádheru. Mama iba povedala: „Ešte je na také veci primladá.“

Sadli sme si s Inou k oknu a pozorovali zababušených, uzimenných ľudí. Zdalo sa nám, že sa iba tak tmolia tmavým, premrznutým mestom.

„Dobrý pulóver...“ ozvala sa Ina.

„Uhm, vďaka. Z Viedne, od tety Zuzy,“ pochválila som sa.

„Čo doma?“ spýtala sa kamarátka. Na pôvod pulóvra nezareagovala. Až priveľmi zaujato chlípala zlatohnedú horúcu tekutinu poriadne osladenú aj mojím cukrom.

„Stále rovnako. Mám taký dojem, že žijem s dvoma živými mŕtvolicami,“ zaškerila som sa, hoci v duchu mi to vôbec smiešne neprišlo. „Myslím, že sa to ani nikdy nezmení. Najlepšie bude, keď už skončím školu a vypadnem odtiaľ na výšku. Ešte dva roky,“ vzdychla som.

„Ani ja sa neviem toho dočkať. Aj ja by som už najradšej bola preč. Hoci naši sú teda normálni, ale starajú sa do mňa v jednom kuse. Čo si celý deň robila? Kde si bola, kam ideš a s kým? O ôsmej budeš doma, ani o minútu neskôr... zbláznim sa raz z toho. Zjedno to máš dobre, že ťa nespovedajú ako malé decko... ako mňa.“

„To si myslíš, bola by som radšej, keby ma spovedali.“

„Pcha, no ja teda neviem. Tvoja mama je však fakt nejaká čudná. Vždy, keď ju stretnem na ulici, vyzerá ako keby bola mimo, ako námesačná. Čo jej je?“

„Čo ja viem? Taká je odvtedy, čo otec... Starká je z nej už dobre na nervy. Ja si na to pomaly zvykám.“

„Možno sa zmení, možno je ešte v šoku,“ utešovala ma Ina.

„Nemyslím,“ iba som povedala. Nemala som už chuť baviť sa o mame. Veď ani ona sa určite o mne s nikým nebaví. Nervózne som pichala prstom do malého hnedého fláku, asi od kávy, na červeno-zelenom obruse. Podobný obrus mama prestrela na vianočný stôl.

„Pozri na tých dvoch pri bare,“ drgla do mňa Ina. „Už dlhšie si ich všímam, stále na nás čumia, normálne nás balia. Nevyzerajú zle.“